

Kurzus kódja:	FL-223, FLN-300.04
Kurzus megnevezése:	Tudományfilozófia
Kurzus előadója:	Rédei Miklós docens ELTE TTK Tudománytörténet és Tudományfilozófia Tanszék email: redei@ludens.elte.hu honlap: http://hps.elte.hu/~redei
Kurzus helye és ideje	I/-104, hétfő, 8.30-10.00

Kurzus előfeltétele(i):	nincs előfeltétele
Jegyszerzés módja:	szóbeli vizsga
Követelmények:	Az előadás követéséhez nem szükségesek speciális filozófiatörténeti vagy szaktudományos technikai ismeretek, de az előadás bizonyos részeinek követését megkönnyíti az elemi logikai alapismeretekkel rendelkezés. Az előadás elsősorban azoknak a filozófia szakos hallgatóknak ajánlott, akik tudományfilozófia vizsgát kívánnak tenni.

Kurzus leírása, tematikája:

Az előadás célja a tudományfilozófia standard alapproblémáinak ismertetése és elemzése, a tudományfilozófia vizsgához előírt kötelező irodalomra támaszkodva. Az előadáson tárgyalt témakörök lefedik a tudományfilozófia vizsga körébe tartozó problémák túlnyomó részét – az előadás nem tér ki a társadalomtudományokkal kapcsolatos filozófiai problémákra.

**Az előadásokon vetített képek file-jai letölthetők a honlapomról:
<http://hps.elte.hu/~redei>**

Az előadásokon tárgyalt problémák a következők:

1. A modern tudományfilozófia mint filozófiai diszciplína kialakulása és intézményesülése
(A tudományfilozófia két nagy tradíciója: az "elfogadott nézet" ("Received View", 1920-1960) és a poszt-pozitivist "Új Filozófia", főbb jellemzőik és képviselőik, jelenkori tudományfilozófiai műhelyek és iskolák.)
2. A demarkáció probléma és XX. sz.-i kiéleződésének okai
(A századforduló tudománytörténeti helyzete, a matematika és logika szerepének növekedése, a matematika mibenlétének és a módszer problémájának kiéleződése.)
3. A logikai pozitivizmus válasza a demarkáció problémára
(A metafizika és tudomány szétválasztásának programja, a metafizika kiküszöbölésének kísérlete, látszatállítás definíciója, verifikációs elv és elmélet, a metafizika szükségszerű értelmetlensége, a metafizika jelenségének értelmezése.)
4. A Popper-i falszifikacionizmus
(Az indukció és verifikacionizmus elutasítása, falszifikálhatóság mint demarkációs kritérium, a falszifikáció logikája /ítélet típusok, bázisállítások/ elmélet empirikus tartalma, evolutionista tudományfelfogás.)
5. Lakatos Imre tudományfilozófiája
(A "tudományos kutatási programok" szerkezete, kemény mag és védőgyűrű, negatív és pozitív heurisztika, Lakatos kísérlete a "tudományos kutatási programok"-nak nevezett tudományfelfogás metametodologiai juszifikálására.)
6. A magyarázat Hempel-Oppenheim elemzése
(Hempel-i előfeltevések a magyarázat problémájával kapcsolatban, a deduktív-nomologikus (D-N) magyarázat, a törvény-jellegű univerzális állítások megkülönböztető jegyei, problémák és ellenpéldák a magyarázat D-N fogalmával kapcsolatban.)

7. Kvalitatív konfirmáció
(A konfirmáció “ekvivalencia”, “következmény”, “konzisztencia” és “fordított következmény” kritériumai, intuitív jelentésük, a konfirmáció Hempel paradoxonai, Hempel konfirmáció fogalma.)
8. A Duhem-Quine aluldeterminációs tézis
(Az aluldetermináltsági tézis különböző értelmezései /Deduktív és “ampliative” tézis, a nem-egyértelműségi és az egalitáriánus tézis/; érvek és ellenérvek az aluldetermináltsági tézis különböző értelmezéseivel kapcsolatban.)
9. A tudomány és a tudományos forradalom Kuhn-i elemzése
(A kumulatív tudományfelfogás, a normál tudomány jellegzetességei, a paradigmaváltás előfeltételei (anomália, válság, alternatív paradigma jelenléte), forradalom mint paradigmaváltás, paradigmák összemérhetetlensége, a forradalmak láthatatlansága.)
10. A tudásszociológia “erős programja”
(Az erős program négy tézise (okság, pártatlanság, szimmetria, reflexivitás), az erős program válasza a program elleni érvekre.)
11. Valószínűség interpretációk
(Klasszikus, relatív frekvencia, szubjektív és “propensity” interpretáció, Bertrand paradoxon, kvantitatív (“Bayesian”) konfirmáció.)
12. Kauzalitás felfogások
(A kauzalitás probléma verifikacionista értelmezése (M. Schlick), okok mint INUS feltételek (J. Mackie), az oksági viszony kontrafaktuális elemzése (D. Lewis).)

Irodalom:

A tudományfilozófia vizsgához előírt irodalom, melynek listája hozzáférhető a könyvtárban és honlapomon. Felhívom a hallgatóság figyelmét, hogy az irodalom listája egy mindenki számára kötelező törzsanyagból, valamint írások két olyan csoportjából áll, melyek közül az egyik csoport választása kötelező.

Első előadás: 2005 szeptember 19.